

MAGYAR GERONTOLÓGIA

9. ÉVFOLYAM 33. SZÁM

Nyomtatott verzió: ISSN 2062-3682

On-line verzió: ISSN 2062-3690

IDŐSOKTATÁS FELSŐFOKON

Bene Ágnes

Összefoglalás

A tanulmány az idősoktatás hazai egyetemekhez kötődő folyamatait tekinti át. Választ ad arra a kérdésre, hogy hol és milyen feltételekkel hoznak létre Magyarországon Idősek Egyetemeit. Beazonosítva a térségenként vezető felsőoktatási intézményeket igyekszik számba venni minden olyan kezdeményezést, ami idősök oktatására irányul felsőfokon.

Kulcsszavak: idősoktatás, nyugdíjas egyetem, harmadik kor, szenior akadémia, geronto-
edukáció

Summary

The highest level of gerontoeducation

Regarding active aging, this paper aims to reveal University related platforms of gerontoeducation in Hungary. Some aspects and specialties are reviewed, which can play a role in founding and operating a Senior University as well as to present new directions for the coming years to operate in a satisfactory way.

Keywords: gerontoeducation, third age university, senior academy, active aging

Bevezetés

Intézeti körlevélben hívták az érdeklődőket az előadást megelőző napon a 72 éves Suzuki Yasuyuki, - 2017. június 22-én, csütörtökön 11.00 órakor, a "Hoyle resonance and triple-alpha reactions in adiabatic hyperspherical method" című előadására a Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézetébe. A japán professzor 18 fős hallgatóság előtt mondta el angol nyelvű előadását. A professzort a 71 éves Lovas Rezső magyar akadémikus

mutatta be. A hallgatóság soraiban négyen 70 év fölöttiek, további öt fő 60 év fölötti, további négyen 50 év fölöttiek voltak. Néhány hónappal a fenti eseményt megelőzően a Heves megyei kistérségben, Sarudon egy nap alatt betelt a létszám, és nem tudtak több jelentkezőt fogadni a pályázati forrásból támogatott Szépkorúak digitális bevezető tanfolyamára.

Mindkét példa aktív idősök oktatását szemlélteti, ezen esetekben idős oktató és zömmel időskorú résztvevők közreműködésével. Számos további példát is említhetnénk a közelmúltból a nyelvoktatástól a kertészetig, a lakberendezéstől a pszichológiáig az ország több pontjáról az oktatás különböző szintjeiről. Közös vonásuk az élénk érdeklődés a megcélzott korosztályok részéről (például: Jászberényi 2012; Galler 2013; Bajusz 2016/b).

Jelen tanulmány az idősök oktatásának hazai helyzetképét rögzíti, elsősorban az egyetemekhez kapcsolódó területeken.

A magyar társadalom az öregedő társadalmak közé tartozik, nő a várható élettartam, nő az idősök száma, és a csökkenő születésszám mellett az arányuk is. Ezen folyamat számos kihívással szembesíti a munkaerőpiacot, az ellátórendszereket, a kapcsolódó tudományterületeket. A szemléletváltás szükségességét a 2009-ben elfogadott Idősügyi Nemzeti Stratégia is kiemeli. Az idősöket a társadalomnak erőforrásként kell kezelni. Az idősödés pozitív felfogásának érvényre juttatásához szükség van az időskorúak aktivizálására, erőforrásaik beépítésére a szolgáltató rendszerek működtetésébe.

A kormányzat már korábban megkezdte a felkészülést a nyugdíjrendszer átalakításával. A nyugdíjkorhatár emelkedése és legújabban a nyugdíjas szövetkezeti forma törvénybe iktatásának folyamata az időskori foglalkoztatás újabb platformjai.

Az időskorral együtt járó élettani, mozgásszervi, érzékszervi, tanulási és egyéb változások párhuzamosan jelentkeznek a környezeti változásokkal, gondoljunk csak a digitalizációra. Ezzel is magyarázható az idősök „sajátos képzési igénye”, a tananyagokat, módszereket, résztvevőket (hisz maguk is többféle szerepben megjelenhetnek), helyszíneket és a bennük rejlő munkaerőpotenciál érvényre juttatását illetően.

A nyugdíjas klubok rendszere kínálta hagyományos elfoglaltságok mellett megnőtt az igény a „tudományosabb” elfoglaltságok iránt az idősök körében. Az egyik legfőbb katalizátor az információtechnológia fejlődése, a geronto-educáció legkülönbözőbb területein, a célcsoportok konkrét igényeitől a tananyagokon és módszereken át a szervezésig.

Módszerek

A tanulmányt a Szakirodalom feldolgozása alapozta meg. A téma aktualitása szükségessé tette a „szürke irodalom” erőteljes bevonását az adatgyűjtésbe és elemzésbe. Ez honlapok, sajtóhírek tartalomelemzésével történt. A szürke irodalom adta bizonytalanságok kiküszöbölése és a hiányzó információk beszerzésnek érdekében a különböző szerveződéseknel a kapcsolattartó személyek telefonos megkeresését alkalmaztam adategyeztetés és tényfeltárás céljából.

Idősoktatás

Az Európai Unió 2015 Ageing Report előrejelzései szerint Magyarországon 2020 - ra a születéskor várható élettartam a nőknél 80,2 évre, míg a férfiaknál 73,6-ra emelkedik. A 65 éven felüliek a népesség 20,3 %-át fogják kitenni. Az 55-64 éves korosztályt idősebb munkavállalókként (older working age population) kategorizálják és munkaerőpiaci részvételüket 64,8% - ra prognosztizálják.

A Bajusz - Jászberényi szerzőpáros (2013) időskori tanulást elemző tanulmányában rámutatott arra, hogy mennyire nem könnyű, és többnyire fókuszfüggő az időskor meghatározása. Leírják, hogy az Európai Bizottság 2005-ben kiadott, az idősödő Európával kapcsolatos iránymutatásokat (policy) összefoglaló munkája, a Zöld könyv a „harmadik kor” kapcsán a következő generációkat jelöli ki: (1) idősödő munkavállalók (55–64 évesek), idősek (65–79 évesek) és agok (80 felettek). Megjegyzik, hogy az amerikai egyetemeken a beiratkozási kedvezmények érvényesítése során 60 év a korhatár.

A Magyar Kormány 2009-ben fogadta el az Idősügyi Nemzeti Stratégiát, amelynek hosszú távú célkitűzései 2034-ig szólnak és a prioritások között szerepel az élethosszig tartó fejlődés és a társadalmi részvétel biztosítása. Korcsoporti meghatározásai: a 60–74 év közöttiek az idősödők, a 75–89 évesek az idősek, a 90 év fölötti személyek a nagyon idősek, „agok”.

A jelen tanulmányban vizsgált hazai Felsőoktatási Intézmények közreműködésével megvalósuló idősoktatási kezdeményezések többsége az 50+ - os korosztályt célozza. Ilyen a Zsigmond Király Egyetem is, elsősorban azért, mert látják, hogy hasznos, ha az idősek a nyugdíjas létbe nem felkészületlenül kerülnek, illetve hisznek abban, hogy 50 felett létező esély van arra, hogy valaki munkát találjon (Bajusz-Jászberényi 2013).

A gerontológiai kutatásokból ismert, hogy azok az idősek, akik megőrzik társadalmi kapcsolataikat, mozgékonyak és nyitottak maradnak, teljesebb öregkorra számíthatnak. Az egészséges öregedésnek az érzelmi és spirituális jólétiség az alapfeltétele. Az intelligencia, a kreativitás, a műveltségi szint a kor előre haladásával nem feltétlenül hanyatlik, az

idegsejteknek az öregedés okán történő csökkenése ellensúlyozható a közöttük levő kapcsolatok tanulással való megújításával (Iván 1997; Fülöp 2011). Ma már ahhoz sem fér kétség, hogy az időskori aktivitás megtartásának egyik leghatékonyabb eszköze a tanulás. Az időskori tanulás történhet formális és nem formális rendszerekben tanfolyamokon, civil szervezetekben, a családban, a közművelődés intézményrendszerében, közösségi virtuális tereken, önirányított tanulás által, önkéntes munka során, és még számos más formában is (Bajusz 2016/a). Egyes szakirodalmi források szerint két meghatározó aspektusra lehet szűkíteni az idősktatási programokat, a célokat és elért hatásokat a célcsoport feltételezett státuszának alárendelve:

Az idősek, mint öregek: Ebbe a témakörbe sorolhatók az életminőség javítását célzó képzések, tréningek, elsősorban a fizikai és lelki egészség megőrzésének, javításának útján.

Az idősek, mint nyugdíjasok: A gazdasági és szociális (társadalmi) aktivitás megőrzését célzó oktatási területek sorolhatók ebbe a kategóriába (Striker 2005 és Maróti 2005, idézi Sz. Molnár 2009).

Az időskori tanulás esetében a külső motivációk kevésbé meghatározóak, mint aktív korban. A munkahely vagy a család irányából érkező elvárások hatásai, vagy a gazdasági előnyök az idősek munkaerőpiaci és élethelyzetéből adódóan „elhalványulhatnak”. Az időskori tanulás inkább a belső motivációkkal hozható szorosabb kapcsolatba. A motivációkat és a gátló tényezőket részletesen tárgyalja Bajusz és Jászberényi egy 2013-as tanulmányban. A részvételt gátló tényezők szélesebb körét mutatja be Sz. Molnár (2009) időskori tanulást elemző közleményében.

Az idősebb munkavállalók munkaerőpiaci aktivitásuk fennmaradását célzó szakmai képzéseken túl általános műveltségük megújítása, fejlesztése is nélkülözhetetlen. Az erőnlétnek megfelelő rendszeres fizikai és szellemi aktivitás megelőzi és lelassítja az időskori leépülés folyamatait. Fontos, hogy megmaradjon idős korban is az eligazodás képessége a kultúra és művészet területén, működőképesekek legyenek az alapismeretek, megmaradjanak a tanulási képességek, a különböző szakmákban és mindennapokban fontos kulcsképeségek, a társadalomban való eligazodást biztosító szociális képeségek, elsajátíthatók legyenek a kommunikáció új formái, az idős korosztály is megtanulja az új infokommunikációs eszközök használatát (Sz. Molnár 2009).

A gazdasági élet szereplőinek is fel kell készülniük a nagyszámú idős munkavállaló megjelenésére, az ebből fakadó helyzetre. Móre (2015) szerint az idősebb generációk olyan képeségekkel és kompetenciákkal rendelkezhetnek, amelyek termelékenységi szempontból jól hasznosíthatók. Az idősebbek bizonyos foglalkozási ágakban pótolhatják a szakemberhiányt,

más esetekben munkából való kiesésükkel akár a termelékenység is csökkenhet. Egy vállalat erősségét jelentheti a különböző kompetenciák megfelelő kombinációja, amely az eltérő generációk egyidejű alkalmazásával valósulhat meg. Az egészséges és ergonómikus munkakörülmények, a jól definiált munkakörök lehetősége esélyt teremt arra, hogy az idősebb munkavállalók aktívak maradjanak, avagy a társadalom és a gazdaság hasznot húzzon erősségeikből és tehetségükből.

Az idősek társadalmi aktivitásának fenntartása hozzájárulhat az elöregedő társadalom problémáinak orvoslásához, ugyanakkor az aktív élettel az idősek sem érzik, hogy nyugdíjasként kiszorulnak abból a társadalomból, amit korábban ők alakítottak és tartottak fenn (Semsei 2016).

Az idősek társadalmi szerepének felértékelődését bizonyítja, hogy az Európai Unió a 2012. évet az *Aktív idősödés és a nemzedékek közötti szolidaritás évének* (2012 European Year for Active Ageing and Solidarity between generations) kiáltotta ki (European Commission 2011).

2010-ben az Európai Bizottság célul tűzte ki, hogy a 2012–2020 közti időszakban elősegíti Európa egészséges idősödését, és ennek az irányvonalnak egyik sarkalatos pontját az idősbarát környezet létrehozása képezte. Ennek érdekében indította el az Európai Partnerség az Aktív Idősödésért akciótervet, és született meg a Dublini Deklaráció (International Federation of Ageing). Az „Idősbarát Európai Unió 2020-ra” (Towards an Age-Friendly EU by 2020) célkitűzése nem véletlenül került napirendre, a tagországok nagymértékű és gyors ütemű öregedési trendjét kezelni kell (Széman 2016).

Az idősoktatás felsőfoka Magyarországon

Jászberényi (2012) összegző tanulmányában, a geronto-educáció közelmúltjából elsősorban ismeretterjesztő előadásokat emel ki, amelyekhez gyakran beszélgetés, konzultáció, tanácsadás, esetleg vita kapcsolódik. Ezen rendezvények helyszínei napjainkban is a klubok (nyugdíjas, vagy tematikus), művelődési, vagy közösségi házak, esetleg szociális intézmények, otthonok. Az időseknek szóló sport és egészségmegőrző programokra állandó igény mutatkozik. A legnépszerűbbek a különböző tánc, jóga, nordic walking foglalkozások nagy része szintén ezekhez a helyszínekhez kapcsolódik.

A 2000-es évek elején kezdődött az informatikai képzések, az internet és infokommunikációs eszközök használatát segítő kurzusok, az időseknek szóló nyelvoktatás elterjedése. Az internet terjedésével megjelentek a virtuális nyugdíjas klubok, ahol a tagok e-

mail-en, vagy gyakrabban a közösségi médiában (elsősorban facebook-on) tartják egymással a kapcsolatot.

A legmagasabb szintű tudományt képviselő Magyar Tudományos Akadémia (MTA), Területi Bizottságai (5 Magyarországon, 1 Kolozsváron, Romániában) országszerte kínálnak nyitott programokat a különböző tudományterületek szakbizottságainak szervezésében. Ezek népszerűsítése szakterületi levelező csoportokon keresztül történik, de konferenciáikról, tudománynépszerűsítő előadásaikról az MTA honlapokon, és a helyi sajtóorgánumban is közölnek információt. Szervezésükben kerül megrendezésre 1997 óta a Magyar Tudomány Ünnepe egy hónapos rendezvénysorozat tudományos és ismeretterjesztő előadásokkal. A 2016 - os rendezvénysorozat mottója: „Oknyomozó tudomány” volt (e-cím 3).

A közelmúltban egy fővárosi és egy vidéki kezdeményezés is értékes együttgondolkodásra adott lehetőséget a tudományos élet, a szociális szakemberek, az önkormányzatok és a civil szektor bevonásával. Mindkét kezdeményezésnek van idősoktatási vetülete is. A Q Ageing és a Senior Capital projektek az Az Újbuda 60+ és 50+ programokhoz kapcsolódnak (e-cím 25). A mintaprogram a minőségi időskorért projekt központja Alsómocsolád, egy Baranya megyei település (e-cím 35).

Idősoktatás felsőfokon - egyetemi képzések

Az egyetemi szféra bekapcsolódását üdvözölte és intenzívebb szerepvállalását sürgette Jászberényi (2012), az idősoktatás területén a szakszerűség biztosítása érdekében. Egyrészt, a jól képzett oktatók és előadók biztosításával, másrészt azért, mert az idősoktatást szisztematikusan kutatják, a módszertanokat fejlesztik, eredményeiket közzé teszik.

A felsőoktatási intézményt a gerontológia, mint tudományterület művelésén túl a társadalmi felelősségvállalás is részvételre sarkalhatja az idősoktatásban.

Striker (2013) arról is beszámol, hogy az 50+ - os korosztály megjelenése az egyetemen új kutatások indítását teszi lehetővé, és az idős hallgatók már zajló tudományos kutatásokba is bekapcsolódhatnak. Az intergenerációs együttműködés hozadékait is elkönnyelhetik a kutatások és az idősoktatás résztvevői, megvalósítói.

Semsei (2016) a gerontológiai ismeretek átadásának fontosságát hangsúlyozza az öregedéssel, idősokkal foglalkozó szakemberek esetén, és általánosan is minden korosztály, különösen a fiatalok körében.

A gerontológia magyarországi fellelegvárát két szerveződés jelenti a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának részvételével a Gerontológiai Tudományos Koordinációs Központ

(2008 - ban jött létre) és a Zsigmond Király Egyetemen működő Gerontoeducációs Kutatóközpont (2009 - től működik).

Galler (2013) a nyugdíjasegyetemekkel foglalkozó tanulmányában idézi a Pannon Nyugdíjas Szövetség elnökét, aki szerint a nyugdíjasegyetem „nemcsak tanít, szórakoztat, de közösséget is teremt azok számára, akik jelentkeznek rá. Nem csupán másfél órás lesz ez a program. Addig tart az előadás, de rákészülni, odamenni, utána megbeszélni a látottakat, hallottakat egy egész délután, melynek hatása hetekig lehet élénkítő.” (Galler 2013:160). Közösségformáló erejét szemlélteti, hogy gyakran az előadásokhoz kirándulások szervezése, egyéb szabadidős programok társulnak (e-cím 8).

Az első ilyen hazai kezdeményezésnek az tekinthető, amikor Senior Egyetem néven 50+ - os résztvevőknek kezdett el ingyenes internetes tanfolyamokat szervezni az akkor még Egri Főiskola (ma Eszterházy Károly Egyetem) 2005 - ben. A Zsigmond Király Főiskolán (ma Zsigmond Király Egyetem) 2009 - ben jött létre Gerontoeducációs Kutatóközpont (GEK) komplex céllal: a geronto - andragógiával kapcsolatos kurzusok és képzések szervezése, felügyelete, konferenciák, szakmai fórumok, könyv - és folyóirat bemutatók szervezése. Fontos feladata a 2011 őszől indított Nyugdíjasok Óbudai Egyetemének szakmai felügyelete. 2010 tavaszán indult a Nyugdíjasok Szabadegyeteme Győrben (szervező: Széchenyi István Egyetem), egy évvel később az ő előadásaik tematikájával Sopronban (szervező: Nyugat-magyarországi Egyetem) (Jászberényi 2012).

A 2010 - ben Idősek Akadémiája címen indult képzési program célja, hogy a Parlament által elfogadott Idősügyi Nemzeti Stratégiát és az abban megfogalmazott időspolitikai szemléletet a társadalom széles körével megismertesse, és facilitálja az ismeretek továbbadását. Tervezték az Idősek Akadémiájának országos hálózatként való működtetését (Zárol 2014). Ez a kezdeményezés ma nincs jelen az idősoktatásban, ugyan Idősek Akadémiája néven lehet képzésekkel találkozni (Nyíregyháza, Szeged). Az utóbbi években újabb felsőoktatási intézmények kapcsolódtak be az idősoktatásba, különböző szervezeti formákban kezdeményezőként, vagy együttműködve Idősek Egyetemeinek létrehozásában.

Az elnevezésekben nagy változatosságot tapasztalhatunk (a teljesség igénye nélkül):

- *Harmadik Kor Egyeteme* (Miskolc, Budapest ELTE, Székesfehérvár),
- *Nyugdíjas Egyetem* (Győr, Mosonmagyaróvár, Szombathely),
- *Nyugdíjasok Akadémiája* (Budapest ZSKE, Csorna),
- *S(z)enior Akadémia* (Pécs, Kecskemét, Szekszárd, Paks, Zalaegerszeg, Eger, Debrecen, Budapest TE, Újbuda,),
- *Szenior Szabadegyetem* (Kazincbarcika),

- *Idősek Akadémiája* (Nyíregyháza, Szeged, Oroszlány, Budapest Batthyány-Strattmann László),
- *Szépkorúak Akadémiája* (Nyíregyháza DE EK, Szolnok, Kisújszállás).

A felsőfokú idősoktatás „egyetemeinek” (a továbbiakban Idősek Egyeteme) létrehozásának és működtetésének háttérében nagyrészt különböző szakterületek szerveződéseinek összefogása áll (Jászberényi 2012). Az anyagi hozzájárulás csak egy szelete a szerepvállalásnak. A helyszín, az infrastruktúra biztosítása, a szervezés a kommunikáció, az előadók és résztvevők önkéntes munkája további szükséges összetevői ezeknek az együttműködéseknek. Ilyen együttműködés áll az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Harmadik Kor Egyeteme mögött is.

A változatos szervezeti formákat a hazai idősök egyetemein az 1. táblázatban foglaltam össze.

1. Táblázat: Idősek Egyetemei - szerveződések

Szervezeti forma	Alapító	Szoros kötődés	Példa
Alapítvány (közhasznú)	MITIME Nonprofit Kft	Miskolci Egyetem, Szikra Alapítvány	Harmadik kor Egyeteme Miskolc, Közhasznú Alapítvány
Nincs külön szervezeti forma, egyetemhez köthető	ELTE	NYUBUSZ, Életet az éveknek	ELTE Harmadik kor Egyeteme
Az Egyetem, mint közhasznú szervezet része	ZSKF (TANORG Tanácsadó és Szervező Korlátolt Felelősségű Társaság)	ZSKE Gerontoeducációs Kutató Központ Önkormányzatok	Nyugdíjasok Óbudai Akadémiája
Nincs külön szervezeti forma, önkormányzathoz köthető	Szeged Idősügyi Tanács-Önkormányzat	Senior Center	Idősek Akadémiája Szeged
Nincs külön szervezet, egy önkormányzati fenntartású költségvetési szerv projektje	Eger, Dobó István Vármúzeum	Eger Vára Barátainak Köre Egyesület, Eszterházy Károly Egyetem	Senior Akadémia Eger
Kooperatív munkamegosztás, egy alapítvány projektje	Szikra Alapítvány, Miskolci Egyetem BTK, Harmadik kor Egyeteme Alapítvány	Miskolci Egyetem	Észak Magyarországi Szenior Szabadegyetem
Kooperatív munkamegosztás, független szereplőkkel, egyetemi kezdeményezésre	Széchenyi Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem, a Pannon Nyugdíjas Szövetség és a Kisalföld napilap, Csorna Térségi Önkormányzatok Társulása	Széchenyi Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem,	Győr-Moson Sopron Megyei Nyugdíjasegyetem

Forrás: Saját szerkesztés (2017)

A Fővárosi Önkormányzat 500 ezer forintos támogatása mellé az ELTE adta a helyszínt, vállalta az infrastruktúra biztosítását, és a szervezési - lebonyolítási munkát (Striker 2013). Létrejöttét két nyugdíjas szervezet a Nyugdíjasklubok és Idősek „Életet az éveknek” Országos

Szövetsége Budapesti Szervezete és a Nyugdíjasok Budapesti Szövetsége kezdeményezték 2012-ben.

A Nyugdíjas Egyetemek létrejöttében és működtetésében nem a formális keretek, a túlzott leszabályozottság és nem a profitszerzés dominál. A résztvevők (szervezők, megvalósítók) többsége, - sőt inkább helyesen úgy fogalmazhatnánk, hogy néhány elenyésző kivétellel, mindenki, önkéntes munkával, lelkesedésből vesz részt a munkában (például: Galler 2013; Bajusz 2016/b). Az ELTE - én egyetemi hallgatók és a nyugdíjas önkéntesek a lebonyolítást valósítják meg, az egyetemi oktatók, professzorok szervező-előkészítő munkával, a tananyagok összeállításával és oktatói tevékenységükkel járulnak hozzá a rendezvények sikeréhez, és a video, internet rögzítést is önkéntes munkában látják el a közreműködők (Striker 2013).

A versenyszféra Vállalati társadalmi felelősségvállalásának terepe is lehet egy Nyugdíjas Egyetem támogatása (e-cím 6; 17).

A kommunikációban, a potenciális résztvevők tájékoztatásában egyre nagyobb szerepet kapnak az infokommunikációs eszközök, a virtuális tér (e-cím 1-34). A Pécsi Szenior Akadémia facebook oldala rendelkezik a legtöbb követővel (216 fő). Gyakran posztolnak híreket, felhívásokat, szerveznek kirándulásokat. Szintén dobogós a Kelet-Magyarországi Szépkorúak Akadémiája (197 követővel), a győri eseményekről tájékoztató Nyugdíjas Egyetem hallgatóinak közösségi oldala (194 követő). A legtöbb tagot számláló zárt facebook csoport a TF Szenior Akadémia (505 tag), a nyílt csoportok közül a Szenior Akadémia 400 taggal.

Az általánosan nagy érdeklődés és a szervezők kapacitás korlátainak eredőjeként a rendezvények nagy része regisztrációhoz kötött (például: Galler, 2013; Striker 2013; e-cím 4). Leggyakoribb, hogy egy szemeszterre előre meghirdetett előadásokat kínál az Egyetem. Az előadások általában heti, vagy kétheti rendszerességgel azonos napon és kezdési időben egy jól megközelíthető helyszínen zajlanak. Vannak olyan Nyugdíjas Egyetemek, amelyek szemináriumokat, tanfolyamokat is meghirdetnek (e-cím: 4; 5; 6; 16). Ezek lehetnek ingyenesek, vagy költségtérítések is.

A szervezőknek országszerte praktikus szempontokat kell figyelembe venni:

- *Tervezhetőség - megjegyezhetőség:* a hét egy arra dedikált napján, pl. a hónap első keddjén délután kettőkor (például: e-cím 4; 21; 24)
- *Szezonális:* időjárás-megközelíthetőség: szélsőséges időjárás kerülése télen, nyáron, vidéken kinti elfoglaltságok, nyári szünet, unokák (például: e-cím 21)
- *Jól megközelíthető helyszín, sokáig:* sokan mozgásukban korlátozottak, néhányan korábban érkeznek, tovább maradnak (Bajusz 2016/b)

- *Megbízhatóság*: ne maradjon el, számítanak rá, ez egy program előkészületekkel, pontos kezdés, mert ügyis előbb ott vannak (Jászberényi 2012; Galler 2013)
- *Biztonságos hazajutás*: időpont megválasztása, világosban hazaérjenek (Jászberényi 2012)
- *Megszakítások kezelése*: a szemeszterek látogatását meg lehet szakítani pl. betegség, rehabilitáció miatt (például: e-cím 8; Jászberényi 2012)
- *Visszajelzés, pozitív megerősítés, dicséret*: a szemeszterek végén oklevelet kapnak, a „diploma” megszerzése nem függ a folyamatosságtól, bizonyos számú szemeszter teljesítése után kiállítható (például: e-cím 4; 21)
- *Ismétlés*: Van arra példa, hogy az elhangzott előadást újra nézzék, hallgassák (például: e-cím 4)
- *Elérhetőség*: felelős, név, telefonszám, e-mail cím, közösségi média elérhetőség (Striker 2013)
- *Ingyenes, vagy jelképes díj* (Sz. Molnár 2009; Jászberényi 2012; Striker 2013)
- *Kommunikáció*: több csatornás, széles körű, elektronikus szervezés (Striker 2013)
- *Generációs eltérések kezelése* megfelelő módszertani háttér, tematika, interaktivitás, visszajelzések, egyéni különbségek kezelése, tanulási sebesség, tér, idő (Sz. Molnár 2009)
- *Interaktivitás*: nem „kötelező”, ezért is motiváltabbak, aktívabbak a hallgatók, kérdések, beszélgetések az előadások után, témajavaslatok (Bajusz 2016/b; e-cím 4)
- *Egymástól tanulás támogatása*: kapcsolatok építése, közösségformálás (Bajusz 2016/b)
- *Intergenerációs tanulás biztosítása*: egyetemi hallgatók, oktatók, idős résztvevők (Striker 2013; Semsei 2016)
- *Részismereti képzés, óralátogatás biztosítása*: a hagyományos egyetemi képzésben (Jászberényi 2012)

A következőkben az Idősek Egyetemeinek áttekintésével elsősorban a sokszínűséget kívánom hangsúlyozni, kevésbé az azonosságokat a Dunántúlon, Budapesten, és a Dunán innen.

Idősek Egyetemei: Dunántúl

„Az Aktív Időskorért” *Pécsi Szenior Akadémia* 2014 - ben indult a Pécsi Tudományegyetem (PTE) Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar koordinálásával, és célzott önkormányzati támogatásokból finanszírozott. Elsődleges célcsoportjuk Pécs, és a vonzáskörzet idősödő népessége (e-cím:8). Az előadásokra

tanfolyamok épülnek. Ezek egy része önköltséges (itt az oktatók óradíjat kérnek), egy része ingyenes (itt az oktatók önkéntes munkában tanítanak). A tanfolyamok témakörei változatosak: népszerűek a számítógépes és idegen nyelvi képzések, egy - egy előadástéma folytatásaként, vagy oktatói felajánlásból jönnek létre. Előadásaik és tanfolyamaik egy részét szenior előadók tartják (angol és német nyelv, tízujjas vakírás számítógépen, ökológia, etológia). Vannak csoportjaik, melyek már önállóan működnek, az Egyetem csak helyet ad, vagy az információátadásban segít (bridzsklub, szenior turistacsoport). Zajlanak emellett egyetemi oktatók tanfolyamai is: számítástechnika, filmkultúra, konfliktuskezelés, művészettörténet, biblioterápia, antropológia, történelem témakörben. Működésük alapját a rendszeres előadások, rendszeres találkozások adják, erre épülnek a tanfolyamok és egyéb rendezvények. Céljuk az interaktivitás, az egymástól tanulás támogatása, az önkéntesség erősítése, a közösségfejlesztés (Bajusz 2016/a). Turisztikai programjaikat a közösségi oldalukon szervezik (e-cím 2). Teret adnak, népszerűsítik és támogatják az idősök önkéntes munkáját.

A PTE a térségben több szerveződésnek is központi szereplője az idősoktatásban. **Kecskeméten** a Kecskeméti Nyugdíjas Klubok Megyei Jogú Városi Szövetségével közös szervezésében, Kecskemét Megyei Jogú Város támogatásával valósul meg a **Harmadik Kor Egyeteme. Szekszárdon és Pakson** a Harmadik Kor Egyetemeit a PTE KPVK a városok önkormányzataival együttműködve 2016 márciusában indította az élethosszig tartó tanulás és a generációk közötti párbeszéd támogatása és népszerűsítése céljából (e-cím 8).

A **Győr - Moson Sopron megyei Nyugdíjasegyetem** fő szervezője a Széchenyi István Egyetem (SZIE) három társszervező szervezetet tudhat partnerének a rendezvénysorozat elindításában, melyek: a Nyugat-magyarországi Egyetem, a Pannon Nyugdíjas Szövetség és a Kisalföld napilap. Helyszíneik: **Győr, Sopron, Mosonmagyaróvár, Csorna** és **Kapuvár** (Galler 2013).

A Nyugdíjasegyetem 2010 - ben indult Győrben. Minden szemeszterben 6 - 8 előadást rendeznek a szemeszterre beiratkozott nyugdíjas „senior” hallgatók számára. A témák változatosságát az adja, hogy, az Egyetem Karai (SZIE) és a nyugdíjas egyesület külön-külön gyűjtik össze témaötleteiket, amelyek közül azokat választják ki, melyek aktuálisak, a senior hallgatók számára érdekesek és hasznosak lehetnek. Előadóik az Egyetem oktatói, meghívott elismert tudósok, akik közérthetően és a célcsoport számára élvezhetően mutatnak be egy-egy tudományos témát, kiemelt kutatási eredményt. A rendezvénysorozat célja a legfrissebb tudományos eredmények népszerűsítése a célcsoport számára. Lehetőséget biztosítanak, hogy a régióban élő 60 - on túli lakosság megtapasztalja, vagy újra élje az egyetemi polgárok mindennapjait. A győri Videotóriumban rögzített előadásaik 2015 év végétől visszamenőleg a

honlapról megtekinthetők. A mozgó képre nem rögzített előadások rövid kivonatai is megtalálhatók a honlapon (e-cím 14).

Szombathelyen az Eötvös Loránd Tudományegyetem Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ szervezésében indult 2014 - ben a **Nyugdíjas Egyetem**, melynek programjain az 50 év feletti érdeklődők ingyen vehetnek részt. A hagyományos oktatótermi előadások mellett sport programokat is szerveznek (e-cím 10).

A **Soproni Nyugdíjasegyetemen** 2011 - ben indult az első szemeszter. A programot 2015/16 - os első szemeszterig közzétették a honlapon, ahol néhány előadás is hozzáférhető tanulmány formájában. A képgalériát csak 2013 tavaszig frissítették (e-cím 11). A honlap elérhető, de aktuális információkat nem tartalmaz, aminek háttérében erőforráshiány valószínűsíthető. A Nyugdíjasegyetem 2016 őszi szemeszteréről a Kisalföld megyei napilap és honlapja szolgál információkkal (e-cím 12).

2016 őszétől a BGE Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg szervezésében és Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának támogatásával folytatódott a **Senior Akadémia** rendezvénysorozat **Zalaegerszegen**. Kéthetente csütörtökönként színes előadásokat kínálnak a senior korosztály tagjai számára. A programon a részvétel ingyenes, de beiratkozáshoz kötött, az 55 éven felülieket szólítják meg. Témáik között szerepeltek: reklám és fogyasztóvédelem, gyászfeldolgozás, önkéntesség és közösségépítés, időskori egészségmegőrzés, valamint a helyi értékek és a szülőföldhöz való kötődés (e-cím 13).

A Kodolányi János Főiskola és a Városi Levéltár és Kutatóintézet a 2016/2017-os tanév II. félévében **Székesfehérváron** hirdette meg a **Harmadik Kor Egyetemet** Rendszerváltó évek címmel (e-cím 9).

Idősek Egyetemei: A főváros és vonzáskörzete

Tanulni sohasem késő - avagy **Nyugdíjasok Óbudai Akadémiája a Zsigmond Király Egyetemen** (ZSKE) program előadásai 2011. szeptember 15-én indultak, és 2017. február 23-án csütörtökön, 14 órától a XII. félévét kezdték el. Az előadásokon minden 50 év feletti érdeklődő ingyen vehet részt, és ha ott van a 12 -ből legalább 9 alkalommal, oklevelet is kap. Az előadásokra előre nem kell jelentkezni. Az előadások sokféle témát ölelnek fel: az idősek szociális helyzetétől az internetig, az idősek munkalehetőségeitől az életkor meghosszabbításáról szóló elméletekig. Az előadók a téma szakavatott professzorai. Az egyórás előadások után az érdeklődők kötetlen beszélgetésen vesznek részt. Tandíjas és tandíjmentes tanfolyamaik is vannak. Minden tanfolyam 21 tanórás (e-cím 5). A szervezők hangsúlyozzák, hogy a ZSKE-es teljes szeniorprogram az időskori aktivitás európai uniós

irányelvei szerint zajlik, és azt is, hogy kifejezetten nem szabadegyetemi képzést tartanak, ahol „ráérő professzorok” szólnak ahhoz a közönséghez, akik általában keveset értenek a szavaikból, de nem is "celebeket" szerveznek, akik az idősődéssel kapcsolatos közhelyeket sorolják fel. Jelenleg a rendszer tanárainak, szakembereinek száma meghaladja a 100-at. Az oktatók az intézmény saját tanárai mellett további 11 egyetemről és főiskoláról jönnek tanítani a ZSKE-re. A Zsigmond Király Egyetem szenior rendszerében több mint 4100-an tanulnak, nagyságrendileg 1000-en az egyetemen, majdnem 700-an pedig második legnagyobb helyszínükön, *Pestszentlőrincen*. További helyszíneik: *Gyömrő, Kispeszt, Szentendre, Rákospalota, Kőbánya*. Közreműködésükkel 2016-ban indult a *Bicskei Református Idősek Akadémiája*, az *Ercsi Szenior Akadémia*, képzések kezdődtek *Pomázon, Budakalászon* (e-cím 6) és *Veresegyházon* is (e-cím 7).

Harmadik kor Egyeteme ELTE (Eötvös Loránd Tudományegyetem) - A tevékeny idős korért program célja Budapesten, hogy az ELTE a főváros támogatásával az idősebb korosztály számára is megnyissa a tanulás lehetőségét, támogassa az élethosszig tartó tanulást és a generációk közötti párbeszédet. Az egyetem így is törekszik arra, hogy értékalapú és hatékony kapcsolatot alakítson ki szűkebb és tágabb környezetével, és nyitott egyetemi központ legyen.

A kezdeményezés a Nyugdíjasok Budapesti Szövetsége ([NYUBUSZ](#)) valamint a Nyugdíjasklubok és Idősek „Életet az éveknek” Országos Szövetsége támogatását élvezzi, a Fővárosi Önkormányzat ezen két civil szervezeten keresztül támogatja őket.

A Pedagógia és Pszichológiai Kar Felnőttképzés - Kutatási és Tudásmenedzsment Intézete intenzívebb tanulási lehetőséget is kínál a tanulni vágyó idősebb generációk számára szemináriumok keretei között, ahol interaktív módszerekkel nyílik lehetőség egy - egy témakör alaposabb feldolgozására. A szemináriumok 10 héten keresztül ugyanazzal az oktatóval és csoporttal, másfél órás időkeretben dolgozzák fel az adott témakör egy - egy aspektusát, kiscsoportban (maximum 15 fő, előzetes regisztrációval) gondolják végig a felmerülő kérdéseket. A 2016/2017 tanév tavaszi félévében a Neveléstudományi Doktori Iskola Andragógiai Programjának doktoranduszai osztották meg tudásukat az érdeklődőkkel.

A Kar és az Intézet szándéka, hogy intenzív társadalmi szerepvállalása mellett aktív kutató szerepet vállaljon a felnőttek tanulásának tudományos vizsgálatában és a felsőoktatásban oktatók szakmai - módszertani tudásának a gazdagításában. Kérdőíves kutatások terepe egy-egy rendezvényük, és más formában is bekapcsolódhatnak a résztvevők egyetemi kutatásokba (e-cím 4).

2014 tavaszán jelent meg a hír hogy folytatásként a *Testnevelési Egyetemen Szenior Akadémia* hatrészes sorozatának, ahol neves egyetemi tanárok és elismert szakértők tartottak teltházias ismeretterjesztő előadásokat az ötven év feletti korosztálynak sporttal, életmóddal, testi-lelki egészségük megőrzésével kapcsolatban, *Szenior Sportakadémia* indul ingyenes előadásokkal és sportkurzusokkal 50 év felettieknek. A program fő célja az 50 feletti korosztály megmozgatása, azaz a közös sportolás is. A programban résztvevők együtt túráznak, teniszeznek, gyalognak és táncolnak (e-cím 23). Jelenleg a zárt facebook csoportjukon és a www.50felettfitten.hu honlapon keresztül szerveződhetnek a sport és szabadidős programok.

A *Szenior Akadémia Újbuda* keretében egy 2014-es sajtóhír szerint a résztvevők kéthetente, hétfőnként ingyenes ismeretterjesztő előadásokat hallgathattak sporttal, életmóddal, egészségmegőrzéssel és a prevencióval kapcsolatosan elismert szakértőktől a Villányi úti Konferencia Központban. 2016-ból egyetlen előadásról tájékoztat a honlap (e-cím 24). A Kerületben „idősbarát Újbuda” elnevezéssel komplex rendszert működtetnek. Az Úbuda 60+ és Újbuda 50+ projektek kínálatában mozgás, öröm és agytorna 50 fölött, kiállítások, egyéb kulturális programok, könyvbemutatók, hobbikörök is szerepelnek (e-cím 24; 25).

A *Batthyány - Strattmann László Idősek Akadémiáját* Iván László professzor hozta létre 1997-ben Budapesten (Jászberényi 2012). A 2017-es tavaszi szemeszterben a fenntartható építészetről, a zene gyógyító erejéről, operatörténetről, természetgyógyászatról és a Magyar Nemzeti Parkokról hallhattak előadásokat a résztvevők (e-cím 27).

Idősek Egyetemei: A Dunán innen

2016-ban már hatodik alkalommal szervezte meg a *Szegedi* Idősügyi Tanács az *Idősek Akadémiáját*. A harmadik korosztály egyetemén már addig is közel 1500-an vettek részt, megismerkedve többek között a tudomány, a művészet, a számítástechnika és az egészséges életmód legaktuálisabb kérdéseivel. 2016 szeptemberében nyitották meg a tízéves jubileumára megújult Senior Centerben az Akadémia új kurzusát. Az összesen 13 előadásból álló, nyolc hónapig tartó kurzus során a szépkorúak többek között megismerkedhettek a zene lelket erősítő hatásával, megtudhatták, milyen szerepe volt a szegedi paprikának Szent - Györgyi Albert Nobel - díjában, előadást hallgathattak arról, hogyan gyógyít a lézer, melyek az agykutatás legújabb eredményei, és arról is, mit tehetünk a globális felmelegedés ellen, valamint a hosszú élet titkaiba is beavatták az érdeklődőket (e-cím 18; 19).

„A 60 most az új 20” mottóval zajlik a *Senior Akadémia az Egri Várban*, amit az Eger Vára Barátainak Köre Egyesület kezdeményezésére a Dobó István Vármúzeum szervez 2016 –

2017 - ben pályázati forrás bevonásával. Együttműködő partnerük az Eszterházy Károly Egyetem. A programsorozat ismeretterjesztő, felfedező és alkotó foglalkozásokkal várja az érdeklődőket (e-cím 20).

A 2010 - ben bejegyzett *Harmadik Kor Egyeteme Miskolc* az országban egyedülállóként Közhasznú Alapítvány - i formában jött létre komplex céllal. Egyik projektjük a *Szépkorúak Egyeteme* tudományterületei, ajánlása, kínálata: természeti és társadalomtudományok teljes köre, különös tekintettel művészet, zene, irodalom, hit és erkölcsan, filozófia, egészségmegőrzés, mezőgazdaság, kertészet, gazdálkodás, vállalkozástan, fogyasztóvédelem, biztosítás, informatika, idegen nyelv, csillagászat, kommunikáció, bűnmegelőzés stb.

Az Alapítvány megközelítően 100 állami, egyházi, civil, társadalmi szervezettel alakított ki közvetlen személyes vagy közvetett partneri kapcsolatot. Büszkék rá, hogy elősegítve az idősek önkéntes munkáját, megközelítően 60 fős csapatukban időskorú önkéntes szakember, nyugdíjas mérnök, gépész, orvosprofesszor, akadémikus, környezetvédelmi szakember, gombaszakértő, bírósági elnök, tanár, könyvelő, jogász, stb. állt csatasorba aktív munkára, „képzők - képzésére”. 2011 - től tartanak alapfokú számítógépes képzést, amit 2014 - től diák iskolai közösségi szolgálat önkéntesei segítenek, megvalósítva az intergenerációs együttműködést (e-cím 16).

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Nyelv és Kommunikáció Kutatócsoport, a Harmadik Kor Egyeteme Miskolc Alapítvány, és a Szikra Alapítvány közös szervezésében *Észak - Magyarországi Szenior Szabadegyetem* előadássorozat indult 2016. október 27-én, csütörtökön 15.00-tól *Kazincbarcikán*, a városban és vonzáskörzetében élők részére. A jelentkezés feltétele: 50. életév betöltése és minimum középszintű végzettség volt valamint, hogy a résztvevő vállalja a szabadegyetemen való aktív részvételt és befizeti az 1.000 Ft/félév részvételi díjat (e-cím 17).

Miskolcon a Miskolci Egyetem és a MINŐIES Alapítvány szervezésében működik egy másik kezdeményezés. A *Szépkorúak Akadémiája* 8. címmel 2016. szeptember 16. és 2017. május 31. között tartották immár nyolcadik alkalommal előadássorozatukat. A Miskolci Egyetem nyolc Karának és Intézetének diszciplináit kínálják az 50 év feletti, legalább érettségivel rendelkező, tanulni vágyó érdeklődők számára. Az oktatási rend 2 féléves felnőttképzés, mely félévenként 64, összesen 128 órát kínál. A Miskolci Egyetem Karainak professzorai és minősített oktatói által tartott előadásokat személyes konzultációk követik. Az előadássorozat helyszíne a Miskolci Egyetem. Mivel a MINŐIES Alapítvány rendelkezik Felnőttképzési Nyilvántartási Számmal, így a résztvevőkkel felnőttképzési szerződést köthet és

azon résztvevők számára, akik a képzés minimum 90%-án igazoltan részt vettek a képzés végén tanúsítványt adtak a saját és az Egyetem közös logójával. Az előadások könnyebb követhetősége érdekében az előadások tematikus vázlatát a jelenlévő hallgatók kinyomtatva előre megkapták. A részvételi díj félévenként 2.500 Ft (e-cím 36).

A **Debreceni Református Hittudományi Egyetem** (DRHE) 2016-ban alapította meg **Szenior Akadémiáját** az 50 év fölötti korosztály számára (s ezzel első egyházi felsőoktatási intézményként csatlakozott az országban fejlődő szenior képzési hálózathoz). A képzés célja az érintett korosztály ismereteinek frissítése, bővítése, - részben a munkaerőpiaci be- és visszailleszkedés támogatása, részben pedig a szellemi aktivitásának megőrzése - fejlesztése, a „szórakozva tanulás” jegyében. A Szenior Akadémia e generáció sajátos élethelyzetével összefüggő ismeretek mellett a társadalom- és természettudományok, az orvostudomány, az irodalom, a képzőművészet és a vallástudomány legújabb eredményeit kínálja közérthető, érdekes formában. A képzésen azok az 50 évnél idősebb érdeklődők vehetnek részt, akiknek középfokú végzettségük van, és a képzési programra előzetesen bejelentkeztek. Regisztrálni a DRHE honlapjának Szenior Akadémia aloldaláról letöltött, vagy az egyetem Felnőttképzési Központjában átvett regisztrációs űrlap kitöltésével lehet. A felsőfokú végzettséghez nem vezető képzés időtartama 4 félév. A képzési program az őszi és a tavaszi félévben egyaránt 5-5 képzési napból áll, melyeket az egyetem a szeptember - november, valamint a március - május időszakokban, kéthetes időközönként hirdet meg. Egy képzési napon két előadás hangzik el, és lehetőség nyílik a kérdésekre, megbeszélésre, egyenként összesen 90 percben. A két előadás között 30 perc szünetet tartanak. Az előadások végén rövid elégedettségi kérdőívet is kitölthetnek a résztvevők. A képzés ingyenes. Félévente tanúsítványt szerezhetnek az aktív hallgatók. A 4 teljesített félév után (meg lehet szakítani) Díszoklevelet állítanak ki (e-cím 21).

A városi Szociális Gondozási Központ szervezi az **Idősek Akadémiáját Nyíregyházán**. Öt héten át tartó, öt előadásból álló egyik rendezvénysorozatuk 2016. április 5-én vette kezdetét a nyíregyházi Római Katolikus Plébánia és Társszékesegyház dísztermében. A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ és az Idősekért és Fogyatékosokért Jószolgálati Alapítvány együttműködésében zajlott a program. 2017-ben 22. alkalommal zajlott a rendezvénysorozat (e-cím 28; 37).

A **Kelet - Magyarországi Szépkorúak Akadémiája** (KMSZA) 2015 - ben indult a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Gerontológiai Tanszékének és a Debreceni Akadémiai Bizottság Szabolcs – Szatmár - Bereg Megyei Albizottsága Gerontológiai Munkabizottságának kezdeményezésére, **Nyíregyháza** város Önkormányzatának közreműködésével (e-cím 29). Kezdetektől céljuk, hogy egész Kelet - Magyarországra kiterjesszék tevékenységüket. A Kelet

- Magyarországi Szépkorúak Akadémiája olyan 50 év feletti tanulni vágyóknak szól, akik új ismereteket szereznének a modern élet kihívásairól (e-cím 30).

Együttműködési szándéknyilatkozatot írt alá 2015 - ben a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara két miskolci alapítvánnyal (Harmadik Kor Egyeteme, Szikra). A kezdeményezés célja a Harmadik Kor Egyetemeinek hazai, Kárpát - medencén belüli, valamint nemzetközi hálózatának megalapítása. A kezdeményezés egyik célja, hogy az öregedő társadalom problémáinak kezelése érdekében párbeszédet folytassanak, olyan ernyőprojekteket, átfogó akciósomagokat hozzanak létre, amelyek minőségileg javítják az idősek életkörülményeit (e-cím 29).

A terjeszkedés első állomásaként **Szolnok** Megyei jogú Város Önkormányzata és a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara szervezésében 2016 - ban indult a Kelet-Magyarországi Szépkorúak Egyeteme Szolnokon az Aba - Novák Agóra Kulturális Központban (e-cím 30).

2017 tavaszán tette közzé a Kelet Magyarországi Szépkorúak Akadémiája facebook oldalán a **Kisújszállás** - i Akadémia indulásának hírét, és az első szemeszter programját (e-cím 31).

A Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának másik kezdeményezése a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetével való együttműködésük egyik gyümölcse az idősödés szerteágazó területeit átfogó www.aktividosodes.hu honlap létrehozása volt. Friss híreikkel hazai és nemzetközi eseményekről tudósítanak, jó gyakorlatokról számolnak be, útmutatást adnak, szakmai tudásbázist építenek és tesznek elérhetővé. Az „Idős Akadémia” menüből érhető el a Kelet-Magyarországi Szépkorúak Akadémiája nyíregyházi és szolnoki programja, a miskolci Harmadik Kor Egyeteme és a Nyugdíjasok Óbudai Akadémiájának honlapja.

Az országban elsőként a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara hirdette meg azt a speciális képzési programot, amely három generációnak nyújt ismeretszerzési lehetőséget. A **Generációk Egyeteme** 2017. szeptemberi indulását jelentették be tavasszal. Fiatalok, középkorúak és idősek számára kínálnak tanulási és művelődési lehetőséget. Semsei Imre dékán elmondta, hogy az országosan egyedülálló képzési program ötvözete a sikeresen működő Kelet - Magyarországi Szépkorúak Akadémiájának, a felnőttoktatási képzésnek és a reguláris egyetemi oktatásnak. A különböző korosztályoknak más-más témájú vagy típusú előadásokat kínálnak az őket érdeklő témákban. Az 5 - 5 előadásból álló sorozatokat a nyíregyházi campus neves oktatói tartják majd az általuk jól ismert vagy kedvelt témákról, legyen az akár a molekuláris gerontológia, vagy éppen a horgászat. A program végén a résztvevők egy tanúsítványt kapnak, amely igazolásul szolgál a tematikus előadás - sorozaton való részvételről (e-cím 32).

Összegzés

A hazai egyetemek és kutatóintézetek, mint a tudományos élet mozgatórugói egyre nagyobb részt vállalnak a felsőfokú idősoktatásban. Mint előadók, mindig is jelen voltak a fiatal és idősebb kiváló tudósok és oktatók. Az utóbbi években a kifejezetten 50+ korosztályoknak meghirdetett kurzusok száma öröndetesen szaporodik, fokozódó résztvevői érdeklődés mellett. A hazai egyetemek többsége már bekapcsolódott valamilyen formában az idősoktatásba. Ennek változatos szervezeti keretei tapasztalhatók. Ugyan néhány esetben támogatói vagy pályázati forrást felhasználva, de jobbra önkéntes munkában végzik a résztvevők a közreműködést a bemutatott kezdeményezésekben. Számos korosztály specifikus és praktikus tényezőt kell figyelembe venni egy Idősek Egyetemének létrehozásakor és a sikeres működtetés folyamán.

Az országban működő Idősek Egyetemeit áttekintve látható, hogy a Dunántúlon a Pécsi Tudományegyetem a legfőbb katalizátor az utóbbi években. A magas szintű szakmai háttér biztosításával és töretlen munkabírással már négy helyszínen hoztak létre idősoktatási központot. A fővárosban és környékén, - ugyan az ELTE ezirányú tevékenysége is figyelemre méltó, vitathatatlanul a Zsigmond Király Egyetem a legmeghatározóbb gerontoeducációs intézmény. Tevékenységük számos más intézményt inspirál országszerte. A Dunán innen a Debreceni Egyetem biztosítja a szakmai háttérrel és annak Egészségügyi Kara jár élen az idősoktatásban.

Általánosságban elmondható, hogy az idősoktatás nyomán és annak érdekében új együttműködések bontakoznak ki felsőoktatási intézmények, önkormányzatok, a civil - és a versenyszféra különböző szereplőinek részvételével.

Kuriózumot jelent a DE EK legújabb kezdeményezése a Generációk Egyeteme, ezzel létrehozva a térbeli terjeszkedést (Kelet - Magyarországi Szépkorúak Egyeteme) követően az időbeli kiterjesztést a megcélzott korosztályok széles skálájával, biztosítva számukra az intergenerációs együttműködés új színterét.

Az adatokhoz való hozzáférés sok esetben nehézkes. A kapcsolódó honlapok többsége nem, vagy ritkán frissül, üdítő kivételt jelent az ELTE Harmadik Kor Egyeteme honlapja, a közösségi médiát egyre inkább használják kommunikálásra, jó példa a Pécsi Senior Akadémia facebook oldala, és az újabb kezdeményezésre létrejött aktividosodes.hu honlap.

Az idősoktatás jelen helyzetképe azt hangsúlyozza, hogy az ország minden részén, felsőoktatási intézmények nyújtotta szakmai és módszertani háttérrel változatos formában és tartalommal kínálnak szerveződések tartalmas rendezvényeket a tanulni vágyó idősöknek. A sokszínűség bemutatása mellett cél volt a jó példák bemutatása sikeres együttműködésekre. A bemutatott

folyamatok, és az 50+-os korosztály lehetőségeit áttekintve leszögezhető, hogy az idősoktatás „serdülő korba” lépett, annak azonban csak az elején tart, mert a fenntarthatóság biztosítása folyamatos kihívás elé állítja a szervezőket.

Irodalomjegyzék

1. Bajusz K, Jászberényi J. (2013): Az időskori tanulásról, *Kultúra és közösség*, IV. évfolyam 2013/III. szám 59-66. http://www.kulturaeskozosseg.hu/pdf/2013/3/2013_3_05.pdf (Letöltés: 2017.06.01.)
2. Bajusz K. (2016/a): Az időskori tanulás trendjei Magyarországon. A Pécsi Szeniorakadémia, In: Mintaprogram a minőségi Időskorért Nemzetközi Konferenciakiadvány, 5-9. http://alsomocsolad.hu/new/wp-content/uploads/2016/11/nemzetk%C3%B6zi-konferencia_v%C3%A9gleges.pdf (Letöltés: 2017.06.25.)
3. Bajusz K. (2016/b): Tanulni hatvan felett, *Tudásmenedzsment*, XII. évfolyam 2. különszám, 2016. december 11-17.
4. European Commission (2015): The 2015 Ageing Report, Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060) *European Economy* 3/2015.
5. European Commission (2011): Memorandum on Lifelong Learning. Commission Staff Working Paper, Brussels. SEC
6. Fülöp E. M. (2011): Az idősek kommunikációja, *Gerontoeducáció*, 2011/2. 1. évfolyam 3. szám, pp. 4-47.
7. Galler K. (2013): Győr-Moson-Sopron megyei nyugdíjasegyetemek *Tudásmenedzsment*, XIV. évfolyam TDK-külszám Pécsi Tudományegyetem 160-166.
8. Idősügyi Nemzeti Stratégia. Az Országgyűlés 81/2009. (X.2.) OGY határozata
9. Iván László (1997): Ne féljünk az öregségtől. Sub Rosa, Budapest.
10. Jászberényi J. (2012): Gerontoeducáció, *Magyar Gerontológia* 4. évf. 16. sz. pp. 39-64.
11. Kleisz T. (2016): Az időskorúak tanulása *Tudásmenedzsment*, XII. évfolyam 2. különszám, 2016. december 24-33.
12. Móré M. (2015): A menedzsmenttudomány válasza az öregedő társadalom kihívásaira *Magyar Gerontológia*, 7.:(25) pp. 60-71.
13. Semsei I. (2015): Az öregedés művészete I. *Magyar Gerontológia*, 7.:(27) pp. 3-17.

14. Semsei I. (2016): Az aktív időskor kérdései a XXI. században *Tudásmenedzsment*, 17:(2) pp. 7-10.

15. Striker S. (2013): A Harmadik Kor Egyeteme, ELTE - a tevékeny időskorért, *Andragógia és művelődéstudomány* 1. évf. 2. sz. 80-89.

http://epa.oszk.hu/03000/03012/00002/pdf/EPA03012_andragogia_2013_2_080-089.pdf

(Letöltés: 2017.06.25.)

16. Szabóné Molnár A. (2009) Tanulás időskorban. In: Zrinszky László (szerk.): A megújuló felnőttképzés. Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Budapest: Gondolat Kiadó, 174-183.

17. Széman Zs. (2016): Idősbarát városok, helyek, közösségek. *Esély: Társadalom és szociálpolitikai folyóirat* 27:(2) pp. 93-114.

18. Zárol E. (2014): Az idősek helyzete, időügy Magyarországon *Kapocs*, 13. évf. 4. [63.] sz. pp. 74-82.

Internetes hivatkozások:

1. <http://aktividosodes.hu/hu> (Letöltés: 2017.06.25.)
2. <https://www.facebook.com/> (Letöltés: 2017.06.25.)
3. <http://mta.hu/> (Letöltés:2017.06.28.)
4. <http://www.ppk.elte.hu/rendezveny/hke> (Letöltés: 2017.06.01.)
5. http://www.uni-zsigmond.hu/nyugdijasok_akademiaja/akademiarol (Letöltés: 2017.06.01.)
6. <http://www.uni-zsigmond.hu/hirek/olvas/tizenegyedik-felevet-zarta-a-zsigmond-kiraly-egyetem-szenior-kepzes-2016-12-15-171218> (Letöltés: 2017.06.25.)
7. http://www.gkrte.hu/public/szprogram_show.php?id=13521&ht=&kat=1&musts=1
(Letöltés: 2017.06.25.)
8. <http://kpvk.pte.hu> (Letöltés: 2017.06.01.)
9. https://www.kodolanyi.hu/szolgáltatások/foiskolai_elet/kulturalis_egyesulet/szabadegyetem (Letöltés: 2017.06.25.)
10. <https://www.sek.nyme.hu/News/List.aspx> (Letöltés: 2017.06.25.)
11. <http://nyugdijasegyetem.nyme.hu/index.php?id=27562&L=1> (Letöltés: 2017.06.25.)
12. http://www.kisalfold.hu/soproni_hirek/nyugdijasegyetem_mar_lehet_jelentkezni/2489581/ (Letöltés: 2017.06.25.)
13. http://zalaegerszeg.hu/cikk/27301/Senior_Akademia_beiratkozas (Letöltés: 2017.06.01.)

14. <http://nye.sze.hu/a-nyugdijas-egyetemrol> (Letöltés: 2017.06.01.) -Győr
15. <http://www.infomovar.hu/hirek/olvas/nyugdijas-egyetem-2017-03-14-030000>
(Letöltés: 2017.06.01.)
16. <http://www.harmadikkoregyeteme.hu/> (Letöltés: 2017.06.01.)
17. <http://www.szikraalapitvany.hu/index.php/home/aktualitasok/55-felhivas-eszak-magyarorszagi-szenior-szabadegyetem> (Letöltés: 2017.06.01.)
18. <http://www.seniorcenter.hu/> (Letöltés: 2017.06.01.)
19. <http://szeged.hu/hirek/31392-endrei-judit-nyitja-iden-az-idosek-akademiajat.html>
(Letöltés: 2017.06.01.)
20. <http://www.eger.hu/hu/event/c/senior-akademia-az-egri-varban> (Letöltés:
2017.06.01.)
21. <http://www.drhe.hu/szenior-akademia> (Letöltés: 2017.06.01.)
22. <http://www.albaarchivum.hu/hu/rendezvenyeink/konferenciak-eloadasok/128-kodolanyi-szabadegyetem-harmadik-kor-egyetem-ii-felev> (Letöltés: 2017.06.01.)
23. <http://regi.tf.hu/hirek/tag/szenior-akademia/> (Letöltés: 2017.06.01.)
24. <http://ujbuda.hu/tags/szenior-akademia> (Letöltés: 2017.06.01.)
25. <http://idosbarat.ujbuda.hu/ujbuda-60-program> (Letöltés: 2017.06.01.)
26. <http://www.okszik.hu/esemenyek> (Letöltés: 2017.06.01.)
27. <http://polgarokhaza.hu/index.php?mid=19> (Letöltés: 2017.06.01.)
28. <http://www.szocialisgondozas.hu/idosek-akademiaja-2016-tavasz/> (Letöltés:
2017.06.01.)
29. <https://www.nyiregyhaza.hu/halozati-egyuttmukodes-2015-10-20> (Letöltés:
2017.06.01.)
30. <http://info.szolnok.hu/hirek-m21/kelet-magyarorszagi-szepkoruak-akademiaja-szolnokon-n7202> (Letöltés: 2017.06.01.)
31. <http://vigadokisuj.hu/szepkoruak-akademiaja-i-felev-dr-jaszberenyi-jozsef-eloadasa/>
(Letöltés: 2017.06.25.)
32. http://hirek.unideb.hu/hu/hir/20170504_osszel-indul-generaciok-egyeteme (Letöltés:
2017.06.01.)
33. <http://www.50felettfitten.hu/> (Letöltés: 2017.06.20.)
34. <http://www.inforabakoz.hu/hirek/olvas/interaktiv-eloadason-a-csornai-nyugdijas-egyetem-hallgatoi-2015-11-20-102901> (Letöltés: 2017.06.25.)
35. <http://www.manorquality.eu/> (Letöltés: 2017.06.25.)
36. http://minoies.hu/?page_id=1339 (Letöltés: 2017.06.25.)

37. <https://www.nyiregyhaza.hu/idosek-akademiaja-2017-04-25> (Letöltés: 2017.06.25.)

Bene Ágnes PhD hallgató

Debreceni Egyetem Ihrig Károly Vezetés- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Szociális és Társadalomtudományi Intézet

Nyíregyháza Sóstói u. 2-4

Tel.: 06-30-2330354;

E-mail cím: beneagi@yahoo.com